

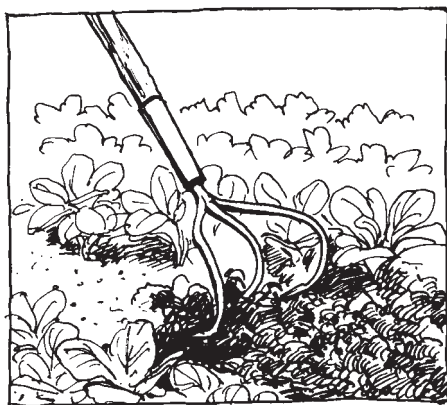

Lätt om odling

Nr 10 • Sommarskötsel

Om du sköter ditt köksväxtland regelbundet under sommaren mår växterna bäst. Skörden blir rikare och det blir faktiskt mindre arbete totalt sett. Om jorden luckras varje vecka under sommaren hålls ogräset efter och det innebär mindre jobb än att rensa bort massor med ogräs som fått växa ifred en månad eller mer.

Här är det viktigaste du bör tänka på under sommaren i ditt köksväxtland.

Luckra jorden ofta så att ogräset inte hinner slå rot

Jordbearbetning

Luckra ofta jorden mellan raderna och i gångarna. Då hinner ogräset aldrig slå rot. Att luckra är alltså det minst arbetsamma sättet att bekämpa ogräset.

Använd helst en klohacka – kultivator – när du luckrar. Det finns mo-

deller med kort eller långt skaft. En bethacka eller ett s k skyffeljärn kan också användas när du luckrar.

Passa alltid på att luckra efter regn och efter att du vattnat. Då är jorden lättarbetad och om ytan luckras minskar avdunstningen. Vattnet stannar kvar längre i jorden.

Djupare jordbearbetning, t ex grävning eller fräsning, bör inte utföras på sommaren. Med ett undantag: om någon del av landet ligger i träda för att jorden ska bli fri från ogräs kan det stycket fräsas då och då.

Ogräs

Ogräs är växter som råkat hamna på fel ställe. I köksväxtlandet är ogräset mest till besvär.

Låt aldrig ogräs växa så länge att det tar överhand över andra växter. Ogräs stjälar näring och hämmar kulturväxternas utveckling. Det är också arbetsamt och framför allt tidskrä-

Utgiven av

Svenska Förbundet för Koloniträdgårdar och Fritidsbyar

Åsögatan 149 • 116 32 Stockholm • Tel. 08-556 930 80

e-post: kansli@koloni.org • hemsida: www.koloni.org

Om du försummar att bekämpa ogräset så blir resultatet svaga plantor. Håller du undan ogräset blir plantorna starka och skörden större.

vande att rensa ogräs. Det måste ju göras för hand.

Om du måste ge dig i kast med kraftigt, uppvuxet ogräs, välj helst ett tillfälle då jorden är fuktig. Då går det lättare att dra upp ogräsplantorna med rötterna. I torr lerjord kan det vara så gott som omöjligt.

Fleråriga ogräs med djupa rötter – tistlar, maskrosor, kvickrot m fl – försvinner sällan efter en enda rensning. De rotbitar som alltid finns kvar i jorden ger upphov till nya plantor. Men med upprepade rensningar försvinner de så småningom.

Små ogräsplantor som rivs upp när man luckrar kan ligga kvar på jorden där de fort torkar bort. För att på sikt minska antalet ogräs bör du rensa så ofta att ogräset aldrig hinner sätta frö.

Stora ogräsmängder efter rensning lägger du förstås i komposten. Det finns knappast något bättre kompost-

material än ogräsplantor med lite jord kvar på rötterna. Undvik att lägga i besvärliga rotoogräs som kvickrot och kers och ogräs som hunnit bilda frö.

Marktäckning

Täckodling, ytkompostering, "mulching" – alla betyder att jorden hålls täckt med organiskt material, t ex gräsklipp, ogäsrester, löv, blast. Ett täcke av det här slaget minskar behovet av jordbearbetning under sommaren. Täcket hindrar också ogräsfrön att gro samtidigt som det minskar avdunstningen, vilket betyder att man inte behöver vattna så ofta. De nyttiga daggmaskarna trivs också bra under täcket.

Men ett marktäcke kan ibland orsaka problem. Sniglar verkar trivas bra där marken är täckt och speciellt regniga somrar kan de orsaka stora skador på växterna.

Grovmalen komposterad barkmylla, s k täckbark kan också användas som marktäckning, men den blir betydligt dyrare jämfört med täckmaterial som man så att säga producerar själv. Täckbarken stjäl också kväve ur jorden, som då måste kompenseras med extra gödsel.

Vattning

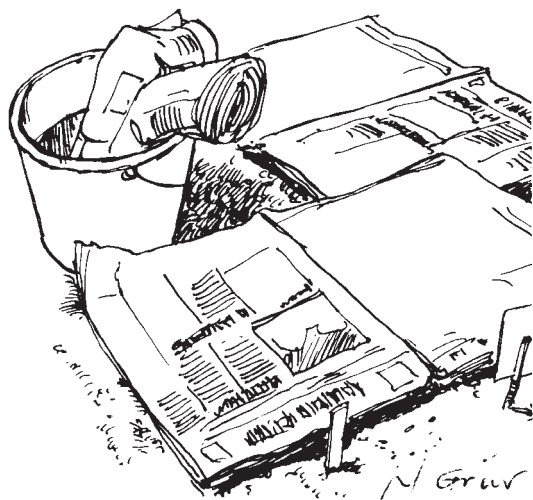
Både luckring och marktäckning minskar behovet av vattning eftersom avdunstningen minskar.

Vid långvarig torka måste man ändå vattna köksväxterna för att de inte ska hämmas i sin utveckling.

Små plantor som nyss kommit upp är särskilt känsliga för torka eftersom deras rötter är små och sitter grunt.

Innan nysådda frön hunnit gro vattnar du ofta och lite. Använd stril på kannan eller duschmunstycke på slangen.

Blir det mycket torrt efter sådden, kan du täcka det nysådda stycket

Blöta tidningar hjälper fröna att gro om vädret är mycket torrt.

med fuktad säckväv eller blöta tidningar tills det börjar spira grönt.

När det börja växa på allvar vattnar du på annat sätt. Vattna grundligt när du vattnar. Det är inte nödvändigt att vattna varje dag.

Vattna aldrig med kylslaget vatten på växande plantor. Då kan de stanna i växten. Skaffa gärna en vattentunna där vattnet kan stå och värmas upp till samma temperatur som luften.

Har du ont om vatten gäller det att hushålla. Vattna helst på kvällen eller morgonen, när avdunstningen är som minst. Om du låter en vattenspridare gå en solhet dag försvinner det mesta vattnet direkt genom avdunstning och plantorna kan också brännas.

Gödsling

Om du gödslar med naturgödsel (väl brunnen) på våren så har de flesta växter tillräckligt med näring för hela säsongen. Bladgrönsaker som kål, sallat, spenat, mangold m fl kan dock behöva en extra kvävegiva på försommaren. Gödsla med hönsgödsel,

hornmjöl och blodmjöl som alla är kväverika. Även marktäckning med gräsklipp tillför kväve.

Gödsla inte med kväverik gödsel på jordgubbar och andra bärväxter på försommaren. Jordgubbsplantorna gödslas först efter skörden. Mylla ner gödseln runt och vattna. Passa samtidigt på att klippa bort revplantorna. Sätt dem i krukor eller bänk och låt dem växa till nya plantor.

Revplantor på jordgubbarna tas tillvara och ger nya plantor.

Kompostering

Att lägga kompost är det bästa sättet att skaffa billig och bra jordförbättring.

Lägg allt växtavfall i komposten – ogräs, gräsklipp, blast och andra skörderester. Men undvik att lägga dit svampangripna blad och andra sjuka växtdelar. Strö lite jord på komposten då och då, gärna också någon kväverik gödsel. Det går nämligen åt kväve när avfallet förmultnar.

En kompost ska helst stå skuggigt. I full sol torkar materialet snabbt och

man måste vattna så att förmultningen inte stannar upp. Om komposten verkar hårt packad kan förmultningen gå långsamt på grund av syrebrist. Gräv i så fall om materialet så att det dels blandas om och dels kommer att ligga luftigare.

Gallring

Sår du glest från början så behöver du inte gallra så mycket. Många sår på tok för tätt. En tjock sträng med frö i en sallatsrad betyder att du måste gallra bort mer än hälften av de plantor som grott för att de övriga ska stå lagom tätt. 2–3 sallatsfrön på 10–15 cm avstånd i raden är mer lagom.

Det är nästan omöjligt att så precis lagom mycket. Lite överskott måste det vara i raderna ifall några frön inte skulle gro.

Följande avstånd mellan plantorna i raden är lagom. Ha det i minnet när du gallrar:

Huvudsallat	15 cm
Isbergssallat	20cm
Spenat	5 cm
Morötter	5–10 cm
Rödbetor	5 cm
Rädisor	1–2 cm
Palsternackor	15 cm
Salladslök	2 cm

Sommarsådd

Så inte för mycket på en gång av sorter som har kort utvecklingstid. Det är bättre att så i omgångar under sommarens lopp.

Rädisor t ex bör sås ungefär var tredje vecka och bara litet i taget. Då blir det alltid fräscha rädisor att plocka.

Spenat och huvudsallat sås också i omgångar, liksom salladslök.

Bönor och ärter sås först när jorden blivit riktigt varm. Från mellan-sverige och norrut brukar det vara lagom i början av juni. Undantag är sockerärt som kan sås tidigare på våren.

Kinesisk kål (sallads-kål) ska aldrig sås eller planteras ut förrän i juli.

Gallra så att varje planta får lagom livsrum. Står plantorna för tätt utvecklas de dåligt.

Text: Lars-Erik Läck, Teckningar: Han Veltman

Utgiven av

Svenska Förbundet för Koloniträdgårdar och Fritidsbyar

Åsögatan 149 • 116 32 Stockholm • Tel. 08-556 930 80

e-post: kansli@koloni.org • hemsida: www.koloni.org